

Algemene Vergadering

Distr:
Algemeen 8
oktober 2018

Origineel: Engels

Mensenrechtenraad

Negenendertigste zitting

10-28 september 2018

Agendapunt 3

Resolutie aangenomen door de Mensenrechtenraad op 28 september 2018

39/12. Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken

De Mensenrechtenraad,

Herinnerend aan alle relevante resoluties van de Mensenrechtenraad over het recht op voedsel, en in het bijzonder aan de resoluties 21/19 van 27 september 2012, 26/26 van 27 juni 2014, 30/13 van 1 oktober 2015 en 36/22 van 29 september 2017 van de Raad over de bevordering en bescherming van de mensenrechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken,

Met waardering kennis nemend van de constructieve onderhandelingen, de deelname en de actieve betrokkenheid bij de open intergouvernementele werkgroep voor een verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn tijdens haar vijf zittingen, en met instemming kennis nemend van het verslag over haar vijfde zitting,¹

1. *Neemt* de Verklaring van de Verenigde Naties aan over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken, zoals opgenomen in de bijlage bij deze resolutie;

2. *Beveelt aan* dat de Algemene Vergadering, overeenkomstig paragraaf 5 (c) van haar resolutie 60/251 van 15 maart 2006, de volgende ontwerp-resolutie aanneemt:

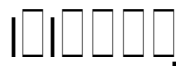
"De Algemene Vergadering,

Verheugd over de goedkeuring door de Mensenrechtenraad, door middel van resolutie 39/12 van 28 september 2018, van de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken,

1. *Neemt* de Verklaring van de Verenigde Naties aan over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken, zoals opgenomen in de bijlage bij deze resolutie;

2. *Nodigt* regeringen, agentschappen en organisaties van het systeem van de Verenigde Naties en intergouvernementele en niet-gouvernementele organisaties *uit* om de Verklaring te verspreiden en de universele eerbiediging en het universele begrip ervan te bevorderen".

40e
vergadering 28
september 2018

Please recycle

¹ A/HRC/39/67.

GE.18-16539(E)

[Aangenomen bij een geregistreerde stemming van 33 tegen 3, met 11 onthoudingen. De stemming was als volgt:

Voor:

Afghanistan, Angola, Burundi, Chili, China, Ivoorkust, Cuba, Democratische Republiek Congo, Ecuador, Egypte, Ethiopië, Irak, Kenia, Kirgizië, Mexico, Mongolië, Nepal, Nigeria, Pakistan, Panama, Peru, Filipijnen, Qatar, Rwanda, Saoedi-Arabië, Senegal, Zuid-Afrika, Zwitserland, Togo, Tunesië, Oekraïne, Verenigde Arabische Emiraten, Venezuela (Boliviaanse Republiek).

Tegen:

Australië, Hongarije, Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland

Onthoudingen:

België, Brazilië, Kroatië, Georgië, Duitsland, IJsland, Japan, Republiek Korea, Slowakije, Slovenië, Spanje].

Bijlage

Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken

De Mensenrechtenraad,

Herinnerend aan de beginselen die zijn afgekondigd in het Handvest van de Verenigde Naties, waarin de inherente waardigheid en waarde en de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de menselijke familie worden erkend als de grondslag van vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Rekening houdend met de beginselen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, het Verdrag inzake de rechten van het kind, het Verdrag inzake de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinsleden, relevante verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie en andere relevante internationale instrumenten die zijn aangenomen op universeel of regionaal niveau,

De Verklaring over het Recht op Ontwikkeling *herbevestigend*, en dat het recht op ontwikkeling een onvervreemdbaar mensenrecht is op grond waarvan ieder mens en alle volkeren het recht hebben om deel te nemen aan, bij te dragen tot en te genieten van economische, sociale, culturele en politieke ontwikkeling, waarin alle mensenrechten en fundamentele vrijheden volledig kunnen worden gerealiseerd,

Bevestiging van de Verklaring van de Verenigde Naties over de rechten van inheemse volken,

Voorts bevestigend dat alle mensenrechten universeel, ondeelbaar, onderling verbonden, afhankelijk van elkaar en wederzijds versterkend zijn en op een eerlijke en gelijke manier, op dezelfde voet en met dezelfde nadruk moeten worden behandeld, en eraan herinnerend dat de bevordering en bescherming van één categorie rechten staten nooit mag vrijstellen van de bevordering en bescherming van de andere rechten,

Het erkennen van de speciale relatie en interactie tussen boeren en andere mensen die op het platteland werken, en het land, het water en de natuur waaraan ze gehecht zijn en waarvan ze afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud,

Ook erkennend de vroegere, huidige en toekomstige bijdragen van boeren en andere mensen die in plattelandsgebieden werken in alle regio's van de wereld aan ontwikkeling en aan het behoud en de verbetering van de biodiversiteit, die de basis vormen van de voedsel- en landbouwproductie in de hele wereld, en hun bijdrage aan het waarborgen van het recht op voldoende voedsel en voedselzekerheid, die fundamenteel zijn voor het bereiken van de internationaal overeengekomen ontwikkelingsdoelen, waaronder de 2030-agenda voor

duurzame ontwikkeling,

Bezorgd dat boeren en andere mensen die op het platteland werken onevenredig veel te lijden hebben onder armoede, honger en ondervoeding,

Ook bezorgd over het feit dat boeren en andere mensen die op het platteland werken te lijden hebben onder de lasten die worden veroorzaakt door de achteruitgang van het milieu en de klimaatverandering,

Verder bezorgd over de vergrijzing van boeren over de hele wereld en jongeren die in toenemende mate naar stedelijke gebieden migreren en de landbouw de rug toekeren vanwege het gebrek aan stimulansen en de sleur van het plattelandsleven, en de noodzaak erkennend om de economische diversificatie van plattelandsgebieden te verbeteren en niet-agrarische kansen te creëren, vooral voor plattelandsjongeren,

Gealarmeerd door het stijgende aantal boeren en andere mensen die op het platteland werken die elk jaar gedwongen worden uitgezet of ontheemd raken,

Ook gealarmeerd door het hoge aantal zelfmoorden onder boeren in verschillende landen,

Benadrukkend dat boerinnen en andere plattelandsvrouwen een belangrijke rol spelen in het economisch overleven van hun gezinnen en in het bijdragen aan de landelijke en nationale economie, onder andere door hun werk in de niet-gemonetariseerde sectoren van de economie, maar dat hun vaak het bezit en de eigendom van land, gelijke toegang tot land, productieve hulpbronnen, financiële diensten, informatie, werkgelegenheid of sociale bescherming wordt ontzegd, en dat zij vaak het slachtoffer zijn van geweld en discriminatie in verschillende vormen en uitingen,

Het belang *benadrukkend* van de bevordering en bescherming van de rechten van het kind in plattelandsgebieden, onder meer door de uitroeiing van armoede, honger en ondervoeding, de bevordering van kwaliteitsonderwijs en -gezondheidszorg, bescherming tegen blootstelling aan chemische stoffen en afval, en de uitbanning van kinderarbeid, in overeenstemming met de relevante mensenrechtenverplichtingen,

Verder benadrukkend dat verschillende factoren het voor boeren en andere mensen die op het platteland werken, waaronder kleinschalige vissers en visarbeiders, veehouders, bosbouwers en andere lokale gemeenschappen, moeilijk maken om hun stem te laten horen, hun mensenrechten en eigendomsrechten te verdedigen en het duurzame gebruik van de natuurlijke hulpbronnen waarvan ze afhankelijk zijn veilig te stellen,

Erkennend dat de toegang tot land, water, zaden en andere natuurlijke hulpbronnen een steeds grotere uitdaging vormt voor de plattelandsbevolking, en het belang benadrukkend van het verbeteren van de toegang tot productieve hulpbronnen en investeringen in passende plattelandsontwikkeling,

Overtuigd dat boeren en andere mensen die op het platteland werken ondersteund moeten worden in hun inspanningen om duurzame landbouwproductiepraktijken te promoten en toe te passen die de natuur, in een aantal landen en regio's ook wel Moeder Aarde genoemd, ondersteunen en ermee in harmonie zijn, onder andere door het biologische en natuurlijke vermogen van ecosystemen om zich aan te passen en te regenereren via natuurlijke processen en cycli te respecteren,

Gezien de gevaarlijke en uitbuitende omstandigheden die in veel delen van de wereld bestaan waaronder veel boeren en andere mensen die op het platteland werken, moeten werken, vaak de mogelijkheid wordt ontzegd om hun fundamentele rechten op het werk uit te oefenen en geen fatsoenlijk loon en sociale bescherming krijgen,

Bezorgd over het feit dat individuen, groepen en instellingen die de mensenrechten bevorderen en beschermen van mensen die zich bezighouden met kwesties op het gebied van land en natuurlijke hulpbronnen, een groot risico lopen om het slachtoffer te worden van verschillende vormen van intimidatie en schendingen van hun fysieke integriteit,

Constaterend dat boeren en andere mensen die op het platteland werken vaak moeilijk toegang krijgen tot rechtbanken, politieagenten, aanklagers en advocaten, zodat ze niet in staat zijn om onmiddellijk verhaal te halen of bescherming te zoeken tegen geweld, misbruik en uitbuiting,

Bezorgd over speculatie op voedselproducten, de toenemende concentratie en onevenwichtige verdeling van voedselsystemen en de ongelijke machtsverhoudingen langs de waardeketens, die het genot van mensenrechten belemmeren,

Bevestigend dat het recht op ontwikkeling een onvervreemdbaar mensenrecht is op grond waarvan ieder mens en alle volkeren het recht hebben om deel te nemen aan, bij te dragen tot en te genieten van economische, sociale, culturele en politieke ontwikkeling, waarin alle mensenrechten en fundamentele vrijheden volledig kunnen worden gerealiseerd,

Herinnerend aan het recht van volkeren om, met inachtneming van de relevante bepalingen van beide Internationale Verdragen voor de rechten van de mens, volledige soevereiniteit uit te oefenen over al hun natuurlijke rijkdommen en hulpbronnen,

Erkennend dat het concept van voedselsoevereiniteit in veel staten en regio's is gebruikt om het recht aan te duiden om hun eigen voedsel- en landbouwsystemen te definiëren en het recht op gezond en cultureel passend voedsel geproduceerd door middel van ecologisch verantwoorde en duurzame methoden die de mensenrechten respecteren,

In het besef dat het individu, dat plichten heeft tegenover andere individuen en tegenover de gemeenschap waartoe hij of zij behoort, de verantwoordelijkheid heeft om te streven naar de bevordering en naleving van de rechten die in deze Verklaring en in de nationale wetgeving worden erkend,

Bevestigend hoe belangrijk het is de diversiteit van culturen te respecteren en tolerantie, dialoog en samenwerking te bevorderen,

Herinnerend aan het uitgebreide corpus van verdragen en aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie over arbeidsbescherming en fatsoenlijk werk,

Tevens herinnerend aan het Verdrag inzake biologische diversiteit en het Nagoya Protocol inzake toegang tot genetische hulpbronnen en de eerlijke en billijke verdeling van de baten die voortvloeien uit het gebruik ervan bij het Verdrag inzake biologische diversiteit,

Verder herinnerend aan de uitgebreide werkzaamheden van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties en de Commissie voor Wereldvoedselzekerheid met betrekking tot het recht op voedsel, eigendomsrechten, toegang tot natuurlijke hulpbronnen en andere rechten van boeren, in het bijzonder het Internationaal Verdrag inzake plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw, en de vrijwillige richtsnoeren van de Organisatie voor een verantwoord beheer van het grondbezit, visserij en bossen in de context van nationale voedselzekerheid, de Vrijwillige Richtlijnen voor het veiligstellen van duurzame kleinschalige visserij in de context van voedselzekerheid en armoedebestrijding en de Vrijwillige Richtlijnen ter ondersteuning van de geleidelijke verwezenlijking van het recht op voldoende voedsel in de context van nationale voedselzekerheid,

Herinnerend aan het resultaat van de Wereldconferentie over Agrarische Hervorming en Plattelandsontwikkeling en het daarbij aangenomen Boerenhandvest, waarin de noodzaak werd benadrukt van de formulering van passende nationale strategieën voor agrarische hervorming en plattelandsontwikkeling, en de integratie daarvan in algemene nationale ontwikkelingsstrategieën,

Nogmaals bevestigend dat deze Verklaring en de relevante internationale overeenkomsten elkaar zullen ondersteunen met het oog op een betere bescherming van de mensenrechten,

Vastbesloten nieuwe stappen voorwaarts te zetten in het engagement van de internationale gemeenschap om substantiële vooruitgang te boeken in de inspanningen op het gebied van mensenrechten door een verhoogde en aanhoudende inspanning van internationale samenwerking en solidariteit,

Overtuigd van de noodzaak van een betere bescherming van de mensenrechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken, en van een coherente interpretatie en toepassing van de bestaande internationale normen en standaarden op dit gebied,

Neemt plechtig de volgende verklaring *aan* over de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken:

Artikel 1

1. Voor de doeleinden van deze Verklaring wordt onder een boer verstaan een persoon die zich alleen, of samen met anderen of als gemeenschap, bezighoudt of tracht zich bezig te houden met kleinschalige landbouwproductie voor levensonderhoud en/of voor de markt, en die in belangrijke mate, maar niet noodzakelijkerwijs uitsluitend, steunt op gezins- of huishoudelijke arbeid en andere niet-gemonetariseerde vormen van arbeidsorganisatie, en die een bijzondere afhankelijkheid van en gehechtheid aan het land

heeft.

2. Deze Verklaring is van toepassing op elke persoon die zich bezighoudt met ambachtelijke of kleinschalige landbouw, het planten van gewassen, veeteelt, veeteelt, visserij, bosbouw, jagen of verzamelen, en met ambachten die verband houden met landbouw of een verwante bezigheid in een plattelandsgebied. Het is ook van toepassing op afhankelijke familieleden van boeren.

3. Deze Verklaring is ook van toepassing op inheemse volkeren en lokale gemeenschappen die op het land werken, transhumant, nomadische en semi-nomadische gemeenschappen en landlozen, die betrokken zijn bij bovengenoemde activiteiten.

4. Deze Verklaring is verder van toepassing op ingehuurd arbeiders, met inbegrip van alle migrantenarbeiders ongeacht hun migratiestatus, en seizoenarbeiders, op plantages, landbouwbedrijven, bossen en boerderijen in de aquacultuur en in agro-industriële bedrijven.

Artikel 2

1. De Staten eerbiedigen, beschermen en vervullen de rechten van boeren en andere op het platteland werkende mensen. Zij nemen onverwijld wetgevende, bestuurlijke en andere passende stappen om geleidelijk de volledige verwezenlijking te bereiken van de rechten van deze Verklaring die niet onmiddellijk kunnen worden gegarandeerd.

2. Bij de uitvoering van deze Verklaring wordt bijzondere aandacht besteed aan de rechten en bijzondere behoeften van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, met inbegrip van ouderen, vrouwen, jongeren, kinderen en personen met een handicap, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak om meervoudige vormen van discriminatie aan te pakken.

3. Zonder voorbij te gaan aan specifieke wetgeving inzake inheemse volkeren, raadplegen de staten, alvorens wetgeving en beleid, internationale overeenkomsten en andere besluitvormingsprocessen aan te nemen en uit te voeren die van invloed kunnen zijn op de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, en werken zij te goeder trouw samen met boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, via hun eigen vertegenwoordigende instellingen, in gesprek te gaan met en steun te zoeken van boeren en andere mensen die in plattelandsgebieden werkzaam zijn en op wie de besluiten van invloed zouden kunnen zijn, voordat deze besluiten worden genomen, en in te gaan op hun bijdragen, rekening houdend met bestaande machtsverschillen tussen verschillende partijen en zorg dragend voor actieve, vrije, effectieve, zinvolle en geïnformeerde participatie van individuen en groepen in daarmee samenhangende besluitvormingsprocessen.

4. Staten dienen relevante internationale overeenkomsten en normen waarbij zij partij zijn uit te werken, te interpreteren en toe te passen op een wijze die in overeenstemming is met hun verplichtingen ten aanzien van de mensenrechten zoals die gelden voor boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn.

5. De Staten nemen alle noodzakelijke maatregelen om te verzekeren dat niet-staatelijke actoren die zij kunnen reguleren, zoals particulieren en organisaties en transnationale corporaties en andere zakelijke ondernemingen, de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werken eerbiedigen en versterken.

6. De Staten, het belang erkennend van internationale samenwerking ter ondersteuning van nationale inspanningen voor de verwezenlijking van de doelstellingen van deze Verklaring, nemen passende en doeltreffende maatregelen in dit verband, tussen en onder Staten en, waar passend, in partnerschap met relevante internationale en regionale organisaties en het maatschappelijk middenveld, in het bijzonder organisaties van onder andere boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn. Dergelijke maatregelen zouden kunnen omvatten:

(a) Ervoor zorgen dat relevante internationale samenwerking, inclusief internationale ontwikkelingsprogramma's, inclusief, toegankelijk en relevant is voor boeren en andere mensen die in plattelandsgebieden werken;

(b) Het faciliteren en ondersteunen van capaciteitsopbouw, onder andere door het uitwisselen en delen van informatie, ervaringen, trainingsprogramma's en beste praktijken;

(c) Samenwerking op het gebied van onderzoek en toegang tot wetenschappelijke en technische kennis vergemakkelijken;

(d) Waar nodig technische en economische bijstand te verlenen, de toegang tot en het delen van toegankelijke technologieën te vergemakkelijken en door middel van de overdracht van technologieën, met name aan ontwikkelingslanden, op onderling

overeengekomen voorwaarden;

(e) Het verbeteren van de werking van de markten op mondiaal niveau en het vergemakkelijken van tijdige toegang tot marktinformatie, onder meer over voedselreserves, om extreme volatiliteit van de voedselprijzen en de aantrekkelijkheid van speculatie te helpen beperken.

Artikel 3

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht op het volledige genot van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden die in het Handvest van de Verenigde Naties, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en alle andere internationale mensenrechteninstrumenten worden erkend, zonder enige vorm van discriminatie bij de uitoefening van hun rechten op grond van afkomst, nationaliteit, ras, kleur, afkomst, geslacht, taal, cultuur, burgerlijke staat, eigendom, handicap, leeftijd, politieke of andere mening, godsdienst, geboorte of economische, sociale of andere status.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om prioriteiten en strategieën te bepalen en te ontwikkelen om hun recht op ontwikkeling uit te oefenen.

3. De staten nemen passende maatregelen ter afschaffing van omstandigheden die discriminatie, met inbegrip van meervoudige en samenhangende vormen van discriminatie, van boeren en mensen die op het platteland werken, veroorzaken of in stand helpen houden.

Artikel 4

1. De staten nemen alle passende maatregelen om alle vormen van discriminatie van boerinnen en andere vrouwen die werkzaam zijn op het platteland, uit te bannen en hun emancipatie te bevorderen, teneinde, op basis van gelijkheid van mannen en vrouwen, te waarborgen dat zij ten volle en gelijkelijk alle mensenrechten en fundamentele vrijheden genieten en dat zij vrijelijk kunnen streven naar, deelnemen aan en profiteren van de economische, sociale, politieke en culturele ontwikkeling van het platteland.

2. De staten waarborgen dat boerinnen en andere vrouwen die op het platteland werkzaam zijn, zonder discriminatie alle mensenrechten en fundamentele vrijheden genieten die zijn vastgelegd in deze Verklaring en in andere internationale mensenrechteninstrumenten, met inbegrip van de rechten:

(a) Gelijkwaardig en effectief deelnemen aan de formulering en uitvoering van ontwikkelingsplanning op alle niveaus;

(b) Gelijke toegang tot de hoogst haalbare standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid, inclusief adequate gezondheidszorgfaciliteiten, informatie, counseling en diensten op het gebied van gezinsplanning;

(c) Direct profiteren van sociale zekerheidsprogramma's;

(d) Alle soorten training en onderwijs te ontvangen, formeel of niet-formeel, inclusief training en onderwijs met betrekking tot functionele geletterdheid, en te profiteren van alle gemeenschaps- en voorlichtingsdiensten om hun technische vaardigheid te vergroten;

(e) Zelfhulpgroepen, verenigingen en coöperaties organiseren om gelijke toegang te krijgen tot economische kansen door werk of zelfstandig ondernemerschap;

(f) Deelnemen aan alle gemeenschapsactiviteiten;

(g) Gelijke toegang tot financiële diensten, landbouwkrediet en leningen, marketingfaciliteiten en geschikte technologie;

(h) Gelijke toegang tot, gebruik en beheer van land en natuurlijke hulpbronnen, en gelijke of voorrangbehandeling bij land- en landbouwhervormingen en bij regelingen voor landhervestiging;

(i) Op fatsoenlijk werk, gelijke beloning en sociale uitkeringen, en toegang tot inkomensgenererende activiteiten;

(j) Vrij zijn van alle vormen van geweld.

Artikel 5

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht op toegang tot en op duurzame wijze gebruik te maken van de natuurlijke hulpbronnen die in hun gemeenschappen aanwezig zijn en die nodig zijn om adequate levensomstandigheden

te hebben, in overeenstemming met artikel 28 van deze Verklaring. Ze hebben ook het recht om deel te nemen aan het beheer van deze hulpbronnen.

2. De staten nemen maatregelen om te verzekeren dat elke exploitatie die van invloed is op de natuurlijke rijkdommen die boeren en andere mensen die op het platteland werken van oudsher bezitten of gebruiken, is toegestaan op basis van, maar niet beperkt tot:

- (a) Een naar behoren uitgevoerde sociale en milieueffectbeoordeling;
- (b) Overleg te goeder trouw, in overeenstemming met artikel 2.3 van deze Verklaring;
- (c) Modaliteiten voor de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen van dergelijke exploitatie die zijn vastgesteld op onderling overeengekomen voorwaarden tussen degenen die de natuurlijke hulpbronnen exploiteren en de boeren en andere mensen die op het platteland werken.

Artikel 6

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op leven, lichamelijke en geestelijke integriteit, vrijheid en onschendbaarheid van hun persoon.

2. Boeren en andere mensen die werkzaam zijn op het platteland mogen niet worden onderworpen aan willekeurige arrestatie of detentie, foltering of andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing en mogen niet in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.

Artikel 7

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben overal recht op erkenning als persoon voor de wet.

2. De Staten nemen passende maatregelen om het vrije verkeer van boeren en andere op het platteland werkzame personen te vergemakkelijken.

3. De staten nemen, waar nodig, passende maatregelen om samen te werken met het oog op het aanpakken van grensoverschrijdende eigendoms kwesties die boeren en andere op het platteland werkende mensen treffen en die internationale grenzen overschrijden, overeenkomstig artikel 28 van deze Verklaring.

Artikel 8

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op vrijheid van gedachte, geloof, geweten, godsdienst, mening, meningsuiting en vreedzame vergadering. Ze hebben het recht om hun mening mondeling, schriftelijk of in druk, in de vorm van kunst of via andere media van hun keuze te uiten op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om individueel en/of collectief, in vereniging met anderen of als gemeenschap, deel te nemen aan vreedzame activiteiten tegen schendingen van mensenrechten en fundamentele vrijheden.

3. De uitoefening van de rechten waarin dit artikel voorziet, brengt speciale plichten en verantwoordelijkheden met zich mee. Het kan daarom worden onderworpen aan bepaalde beperkingen, maar deze zijn alleen die waarin de wet voorziet en die noodzakelijk zijn:

- (a) Voor het respecteren van de rechten of reputaties van anderen;
- (b) Voor de bescherming van de nationale veiligheid, de *openbare* orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

4. De Staten nemen alle nodige maatregelen om bescherming door de bevoegde autoriteiten te verzekeren van een ieder, individueel en in vereniging met anderen, tegen geweld, bedreiging, vergelding, de jure of de facto discriminatie, pressie of enige andere willekeurige actie als gevolg van zijn of haar wettige uitoefening en verdediging van de rechten omschreven in deze Verklaring.

Artikel 9

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om organisaties, vakbonden, coöperaties of andere organisaties of verenigingen van hun keuze op te richten en zich daarbij aan te sluiten voor de bescherming van hun belangen, en om collectief te onderhandelen. Dergelijke

organisaties onafhankelijk en vrijwillig zijn en vrij van elke inmenging, dwang of repressie.

2. De uitoefening van dit recht mag aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid of openbare veiligheid, de openbare orde (*ordre public*), de bescherming van de v o l k s g e z o n d h e i d of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

3. De Staten nemen passende maatregelen ter aanmoediging van de oprichting van organisaties van boeren en andere op het platteland werkzame personen, met inbegrip van vakbonden, coöperaties of andere organisaties, in het bijzonder met het oog op het wegnemen van belemmeringen voor hun oprichting, groei en uitoefening van wettige activiteiten, met inbegrip van wettelijke of bestuursrechtelijke discriminatie van zulke organisaties en hun leden, en steunen hen bij het versterken van hun positie bij onderhandelingen over contractuele regelingen, teneinde te waarborgen dat de voorwaarden en prijzen billijk en stabiel zijn en geen inbreuk maken op hun recht op waardigheid en op een behoorlijk bestaan.

Artikel 10

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op actieve en vrije deelname, rechtstreeks en/of via hun vertegenwoordigende organisaties, aan de voorbereiding en uitvoering van beleid, programma's en projecten die hun leven, land en middelen van bestaan kunnen beïnvloeden.

2. De Staten bevorderen de deelneming, rechtstreeks en/of via hun vertegenwoordigende organisaties, van boeren en andere op het platteland werkende mensen aan besluitvormingsprocessen die van invloed kunnen zijn op hun leven, land en bestaansmiddelen; dit omvat het eerbiedigen van de oprichting en groei van sterke en onafhankelijke organisaties van boeren en andere op het platteland werkende mensen en het bevorderen van hun deelneming aan de voorbereiding en toepassing van normen voor voedselveiligheid, arbeid en milieu die hen kunnen betreffen.

Artikel 11

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om informatie te zoeken, te ontvangen, te ontwikkelen en door te geven, inclusief informatie over factoren die de productie, verwerking, marketing en distributie van hun producten kunnen beïnvloeden.

2. De Staten nemen passende maatregelen om te verzekeren dat boeren en andere op het platteland werkzame personen toegang hebben tot relevante, transparante, tijdige en adequate informatie in een taal en vorm en met behulp van middelen die zijn aangepast aan hun culturele methoden, t e n e i n d e hun mondigheid te bevorderen en hun doeltreffende deelneming aan de besluitvorming te verzekeren in aangelegenheden die van invloed kunnen zijn op hun leven, land en middelen van bestaan.

3. De Staten nemen passende maatregelen ter bevordering van de toegang van boeren en andere op het platteland werkzame personen tot een eerlijk, onpartijdig en adequaat systeem van evaluatie en certificering van de kwaliteit van hun producten op plaatselijk, nationaal en internationaal niveau, en ter bevordering van hun deelneming aan de totstandkoming daarvan.

Artikel 12

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, hebben recht op effectieve en niet-discriminerende toegang tot de rechter, met inbegrip van toegang tot eerlijke procedures voor de beslechting van geschillen en tot effectieve rechtsmiddelen voor alle schendingen van hun mensenrechten. Dergelijke beslissingen moeten naar behoren rekening houden met hun gewoonten, tradities, regels en rechtssystemen in overeenstemming met de relevante verplichtingen krachtens de internationale mensenrechtenwetgeving.

2. De staten voorzien in niet-discriminatoire toegang, via onpartijdige en bevoegde rechterlijke en bestuurlijke organen, tot tijdige, betaalbare en doeltreffende

middelen voor de beslechting van geschillen in de taal van de betrokkenen, en voorzien in doeltreffende en snelle rechtsmiddelen, die een recht op beroep, restitutie, schadeloosstelling, compensatie en herstel kunnen omvatten.

3. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op rechtsbijstand. De staten overwegen aanvullende maatregelen, waaronder rechtsbijstand, ter ondersteuning van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn en die anders geen toegang zouden hebben tot administratieve en gerechtelijke diensten.

4. De Staten overwegen maatregelen ter versterking van de relevante nationale instellingen voor de bevordering en bescherming van alle mensenrechten, met inbegrip van de rechten die in deze Verklaring zijn beschreven.

5. De Staten voorzien boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn van doeltreffende mechanismen ter voorkoming van en schadeloosstelling voor elke actie die tot doel of gevolg heeft dat hun mensenrechten worden geschonden, dat zij willekeurig worden beroofd van hun land en natuurlijke hulpbronnen of dat hun middelen van bestaan en integriteit worden ontnomen, en voor elke vorm van gedwongen vestiging of verplaatsing van de bevolking.

Artikel 13

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om te werken, wat ook het recht inhoudt om vrij te kiezen hoe ze in hun levensonderhoud voorzien.

2. Kinderen van boeren en andere mensen die op het platteland werken, hebben het recht beschermd te worden tegen werk dat gevaarlijk kan zijn of het onderwijs van het kind kan verstoren, of dat schadelijk is voor de gezondheid of de fysieke, mentale, spirituele, morele of sociale ontwikkeling van een kind.

3. De staten scheppen een gunstig klimaat met arbeidskansen voor boeren en andere op het platteland werkzame personen en hun gezinnen, die een beloning bieden die een behoorlijke levensstandaard mogelijk maakt.

4. In staten die te kampen hebben met grote armoede op het platteland en bij gebrek aan werkgelegenheid in andere sectoren, nemen de staten passende maatregelen om duurzame voedselsystemen tot stand te brengen en te bevorderen die voldoende arbeidsintensief zijn om bij te dragen tot het scheppen van fatsoenlijke werkgelegenheid.

5. Rekening houdend met de specifieke kenmerken van de landbouw in plattelandsgebieden en de kleinschalige visserij, zien de staten toe op de naleving van de arbeidswetgeving door, waar nodig, passende middelen uit te trekken voor het doeltreffend functioneren van arbeidsinspecties in plattelandsgebieden.

6. Niemand mag worden verplicht dwangarbeid of schuldslavernij te verrichten, het risico lopen slachtoffer te worden van mensenhandel of aan enige andere vorm van hedendaagse slavernij worden onderworpen. De Staten nemen, in overleg en samenwerking met boeren en andere op het platteland werkende mensen en hun vertegenwoordigende organisaties, passende maatregelen om hen te beschermen tegen economische uitbuiting, kinderarbeid en alle vormen van hedendaagse slavernij, zoals schuldslavernij van vrouwen, mannen en kinderen, en dwangarbeid, met inbegrip van die van vissers en visarbeiders, bosarbeiders of seizoen- of migrerende werknemers.

Artikel 14

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken, ongeacht of zij tijdelijke, seizoens- of migrerende werknemers zijn, hebben het recht om in veilige en gezonde arbeidsomstandigheden te werken, om deel te nemen aan de toepassing en herziening van veiligheids- en gezondheidsmaatregelen, om veiligheids- en gezondheidsvertegenwoordigers en vertegenwoordigers in veiligheids- en gezondheidscomités te kiezen, en om maatregelen uit te voeren om gevaren en risico's te voorkomen, te verminderen en te beheersen, om toegang te hebben tot passende en geschikte beschermende kleding en uitrusting en tot passende informatie en opleiding over veiligheid op het werk, om te werken zonder geweld en intimidatie, inclusief seksuele intimidatie, om onveilige en ongezonde werkomstandigheden te melden en om zichzelf te onttrekken aan gevaar als gevolg van hun werkactiviteiten wanneer zij redelijkerwijs van mening zijn dat er een dreigend en ernstig risico is voor hun veiligheid of gezondheid, zonder te worden onderworpen aan werkgerelateerde vergelding voor het uitoefenen van

dergelijke rechten.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om geen gevaarlijke stoffen of giftige chemicaliën te gebruiken of eraan te worden blootgesteld, met inbegrip van landbouwchemicaliën of verontreinigende stoffen uit de landbouw of de industrie.

3. De staten nemen passende maatregelen om te zorgen voor gunstige, veilige en gezonde arbeidsomstandigheden voor boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, en wijzen met name bevoegde autoriteiten aan die verantwoordelijk zijn, en stellen mechanismen in voor intersectorale coördinatie voor de uitvoering van beleid en de handhaving van nationale wet- en regelgeving inzake veiligheid en gezondheid op het werk in de landbouw, de agro-industrie en de visserij, voorzien in corrigerende maatregelen en passende sancties, en stellen adequate en passende inspectiesystemen voor werkplekken op het platteland in en ondersteunen deze.

4. De Staten nemen alle maatregelen die nodig zijn om te verzekeren:

(a) Het voorkomen van gezondheids- en veiligheidsrisico's van technologieën, chemicaliën en landbouwpraktijken, onder andere door ze te verbieden en te beperken;

(b) Een geschikt nationaal systeem of een ander door de bevoegde autoriteit goedgekeurd systeem waarin specifieke criteria voor de invoer, indeling, verpakking, distributie, etikettering en het gebruik van chemische stoffen die in de landbouw worden gebruikt, en voor het verbod op of de beperking van deze stoffen worden vastgesteld;

(c) Dat degenen die chemische stoffen die in de landbouw worden gebruikt produceren, invoeren, leveren, verkopen, overdragen, opslaan of verwijderen, zich houden aan nationale of andere erkende veiligheids- en gezondheidsnormen en adequate en passende informatie verstrekken aan gebruikers in de juiste officiële taal of talen van het land en, op verzoek, aan de bevoegde autoriteit;

(d) Dat er een geschikt systeem is voor de veilige inzameling, recycling en verwijdering van chemisch afval, verouderde chemicaliën en lege houders van chemicaliën om te voorkomen dat ze voor andere doeleinden worden gebruikt en om de risico's voor de veiligheid en gezondheid en voor het milieu te elimineren of tot een minimum te beperken;

(e) De ontwikkeling en uitvoering van educatieve en bewustmakingsprogramma's over de gevolgen voor gezondheid en milieu van chemische stoffen die vaak op het platteland worden gebruikt, en over alternatieven daarvoor.

Artikel 15

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op voldoende voedsel en het fundamentele recht om niet hongerig te zijn. Dit omvat het recht om voedsel te produceren en het recht op adequate voeding, die de mogelijkheid garanderen om de hoogste graad van lichamelijke, emotionele en intellectuele ontwikkeling te genieten.

2. De Staten waarborgen dat boeren en andere mensen die werkzaam zijn op het platteland te allen tijde fysiek en economisch toegang hebben tot voldoende en adequaat voedsel dat duurzaam en rechtvaardig wordt geproduceerd en geconsumeerd, met respect voor hun cultuur, met behoud van toegang tot voedsel voor toekomstige generaties, en dat hun individueel en/of collectief een lichamenlijk en geestelijk bevredigend en waardig leven garandeert, dat beantwoordt aan hun behoeften.

3. De staten nemen passende maatregelen ter bestrijding van ondervoeding bij kinderen op het platteland, onder andere in het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door middel van onder andere de toepassing van gemakkelijk beschikbare technologie en het verstrekken van voldoende voedzaam voedsel en door ervoor te zorgen dat vrouwen tijdens de zwangerschap en het geven van borstvoeding voldoende voeding krijgen. De staten zorgen er ook voor dat alle geledingen van de samenleving, in het bijzonder ouders en kinderen, worden voorgelicht, toegang hebben tot voorlichting over voeding en worden ondersteund bij het gebruik van basiskennis over kindervoeding en de voordelen van borstvoeding.

4. Boeren en andere mensen die in landelijke gebieden werken hebben het recht om hun eigen voedsel- en landbouwsystemen te bepalen, wat door veel staten en regio's

erkend wordt als het recht op voedselsoevereiniteit. Dit omvat het recht om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen over voedsel- en landbouwbeleid en het recht op gezond en voldoende voedsel dat geproduceerd wordt door middel van ecologisch verantwoorde en duurzame methoden die hun cultuur respecteren.

5. De staten formuleren, in samenwerking met boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, overheidsbeleid op lokaal, nationaal, regionaal en internationaal niveau ter bevordering en bescherming van het recht op voldoende voedsel, voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit en duurzame en rechtvaardige voedselsystemen die de rechten vervat in deze Verklaring bevorderen en beschermen. 2. De staten stellen mechanismen vast om de samenhang te verzekeren tussen hun landbouw-, economisch, sociaal, cultureel en ontwikkelingsbeleid en de verwezenlijking van de rechten vervat in deze Verklaring.

Artikel 16

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op een adequate levensstandaard voor zichzelf en hun gezinnen en op een gemakkelijke toegang tot de productiemiddelen die nodig zijn om deze te bereiken, met inbegrip van productiemiddelen, technische bijstand, krediet, verzekeringen en andere financiële diensten. Ze hebben ook het recht om zich individueel en/of collectief, in vereniging met anderen of als gemeenschap, vrij te engageren in traditionele manieren van landbouw, visserij, veeteelt en bosbouw en om op de gemeenschap gebaseerde commercialiseringssystemen te ontwikkelen.

2. De Staten nemen passende maatregelen ter bevordering van de toegang van boeren en andere op het platteland werkzame personen tot de vervoermiddelen en de voorzieningen voor het verwerken, drogen en opslaan die nodig zijn voor de verkoop van hun producten op de plaatselijke, nationale en regionale markten tegen prijzen die hun een behoorlijk inkomen en levensonderhoud garanderen.

3. De Staten nemen passende maatregelen om de plaatselijke, nationale en regionale markten te versterken en te steunen op een wijze die boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, volledige en billijke toegang tot en deelname aan deze markten verschaft en hen in staat stelt hun producten te verkopen tegen prijzen die hen en hun gezinnen in staat stellen een toereikende levensstandaard te bereiken.

4. De staten nemen alle passende maatregelen om ervoor te zorgen dat hun beleid en programma's voor plattelandontwikkeling, landbouw, milieu, handel en investeringen doeltreffend bijdragen tot de bescherming en versterking van plaatselijke bestaansmiddelen en tot de overgang naar duurzame vormen van landbouwproductie. De staten stimuleren waar mogelijk duurzame productie, met inbegrip van agro-ecologische en organische productie, en vergemakkelijken rechtstreekse verkoop van boer aan consument.

5. De staten nemen passende maatregelen om de weerbaarheid van boeren en andere op het platteland werkzame mensen tegen natuurrampen en andere ernstige verstoringen, zoals tekortkomingen van de markt, te versterken.

6. De Staten nemen passende maatregelen om billijke lonen en gelijke beloning voor arbeid van gelijke waarde te verzekeren, zonder enig onderscheid van welke aard ook.

Artikel 17

1. Boeren en andere mensen die op het platteland wonen hebben het recht op land, individueel en/of collectief, in overeenstemming met artikel 28 van deze Verklaring, met inbegrip van het recht op toegang tot land en de bijbehorende wateren, kustzeeën, visgronden, weidegronden en bossen, op duurzaam gebruik en beheer, op het bereiken van een toereikende levensstandaard, op een plaats om veilig, vredig en waardig te leven en op de ontwikkeling van hun cultuur.

2. De staten nemen passende maatregelen om alle vormen van discriminatie met betrekking tot het recht op land weg te nemen en te verbieden, met inbegrip van discriminatie als gevolg van verandering van burgerlijke staat, gebrek aan handelingsbekwaamheid of gebrek aan toegang tot economische middelen.

3. De staten nemen passende maatregelen om te voorzien in de wettelijke erkenning van landeigendomsrechten, met inbegrip van gewoontegebonden landeigendomsrechten die thans niet door de wet worden beschermd, onder erkenning van het bestaan van verschillende modellen en systemen. De staten beschermen wettig grondbezit en zien erop toe dat boeren en andere op het platteland werkzame personen niet

willekeurig of wederrechtelijk worden uitgezet en dat hun rechten niet anderszins worden uitgehold of geschonden. De staten erkennen en beschermen het natuurlijk gemeengoed en de daarmee verbonden systemen van collectief gebruik en beheer.

4. Boeren en andere mensen die werkzaam zijn op het platteland hebben het recht te worden beschermd tegen willekeurige en onwettige verplaatsing van hun land of gewone verblijfplaats, of van andere natuurlijke hulpbronnen die worden gebruikt bij hun activiteiten en die nodig zijn voor het genieten van behoorlijke levensomstandigheden. De staten nemen in hun nationale wetgeving bescherming tegen ontheemding op die in overeenstemming is met het internationale recht inzake mensenrechten en humanitaire wetgeving. De staten verbieden willekeurige en wederrechtelijke gedwongen uitzetting, de vernietiging van landbouwgebieden en de confiscatie of onteigening van land en andere natuurlijke rijkdommen, ook als strafmaatregel of als oorlogsmiddel of -methode.

5. Boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn en die willekeurig of onrechtmatig van hun land zijn beroofd, hebben het recht om individueel en/of collectief, in vereniging met anderen of als gemeenschap, terug te keren naar hun land waarvan zij willekeurig of onrechtmatig beroofd zijn, ook in geval van natuurrampen en/of gewapende conflicten, en om waar mogelijk weer toegang te krijgen tot de natuurlijke hulpbronnen die zij voor hun activiteiten gebruiken en die nodig zijn voor het genot van toereikende levensomstandigheden, of om een rechtvaardige, eerlijke en wettige compensatie te ontvangen wanneer terugkeer niet mogelijk is.

6. In voorkomend geval nemen de staten passende maatregelen om landbouwhervormingen door te voeren teneinde een ruime en billijke toegang tot land en andere natuurlijke rijkdommen te vergemakkelijken, die nodig is om boeren en andere op het platteland werkzame personen adequate levensomstandigheden te verzekeren, en buitensporige concentratie van en zeggenschap over land te beperken, rekening houdend met de maatschappelijke functie ervan. Landloze boeren, jongeren, kleinschalige vissers en andere plattelandswerkers moeten voorrang krijgen bij de toewijzing van openbaar land, visserij en bossen.

7. De staten nemen maatregelen gericht op het behoud en duurzaam gebruik van land en andere natuurlijke hulpbronnen die worden gebruikt bij de productie daarvan, onder andere door middel van agro-ecologie, en waarborgen de voorwaarden voor het herstel van biologische en andere natuurlijke capaciteiten en cycli.

Artikel 18

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op het behoud en de bescherming van het milieu en de productiecapaciteit van hun land en van de hulpbronnen die ze gebruiken en beheren.

2. De Staten nemen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, zonder discriminatie een veilige, schone en gezonde leefomgeving genieten.

3. De staten komen hun respectieve internationale verplichtingen na om klimaatverandering tegen te gaan. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om bij te dragen aan het ontwerp en de uitvoering van nationaal en lokaal beleid voor aanpassing aan en matiging van klimaatverandering, onder andere door het gebruik van gebruiken en traditionele kennis.

4. De staten nemen doeltreffende maatregelen om te verzekeren dat geen gevaarlijke materialen, stoffen of afvalstoffen worden opgeslagen of verwijderd op het land van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, en werken samen om de bedreigingen voor het genot van hun rechten die voortvloeien uit grensoverschrijdende schade aan het milieu, aan te pakken.

5. Staten beschermen boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn tegen misbruik door niet-overheidsactoren, onder andere door de handhaving van milieuwetten die direct of indirect bijdragen aan de bescherming van de rechten van boeren of andere mensen die op het platteland werkzaam zijn.

Artikel 19

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op zaden, in overeenstemming met artikel 28 van deze Verklaring, waaronder:

- (a) Het recht op bescherming van traditionele kennis met betrekking tot

plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw;

(b) Het recht op een eerlijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw;

(c) Het recht om deel te nemen aan het nemen van beslissingen over zaken die betrekking hebben op het behoud en duurzaam gebruik van plantgenetische hulpbronnen voor voeding en landbouw;

(d) Het recht om hun op de boerderij bewaarde zaden of teeltmateriaal te bewaren, te gebruiken, uit te wisselen en te verkopen.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om hun eigen zaden en traditionele kennis te behouden, te controleren, te beschermen en te ontwikkelen.

3. De staten nemen maatregelen ter eerbiediging, bescherming en vervulling van het recht op zaaigoed van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn.

4. De staten dragen er zorg voor dat zaden van voldoende kwaliteit en kwantiteit op het meest geschikte tijdstip voor het planten en tegen een betaalbare prijs beschikbaar zijn voor boeren.

5. Staten erkennen het recht van boeren om te vertrouwen op hun eigen zaden of op andere plaatselijk beschikbare zaden van hun keuze, en om te beslissen over de gewassen en soorten die zij willen verbouwen.

6. De staten nemen passende maatregelen om boerenzaaizaadsystemen te steunen en het gebruik van boerenzaden en agrobiodiversiteit te bevorderen.

7. De staten nemen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat bij landbouwkundig onderzoek en landbouwkundige ontwikkeling rekening wordt gehouden met de behoeften van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, en om hun actieve deelneming te verzekeren aan de vaststelling van prioriteiten en het ondernemen van onderzoek en ontwikkeling, met inachtneming van hun ervaring, en de investeringen te verhogen in onderzoek en de ontwikkeling van weesgewassen en zaden die beantwoorden aan de behoeften van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn.

8. De staten zorgen ervoor dat in het zaadbeleid, in de wetgeving inzake de bescherming van plantenrassen en andere intellectuele eigendomsrechten, in certificeringsregelingen en in de wetgeving inzake het in de handel brengen van zaad, de rechten, behoeften en omstandigheden van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, worden geëerbiedigd en in aanmerking worden genomen.

Artikel 20

1. De staten nemen passende maatregelen, in overeenstemming met hun desbetreffende internationale verplichtingen, om de uitputting te voorkomen en het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit te verzekeren, teneinde het volledige genot van de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, te bevorderen en te beschermen.

2. De staten nemen passende maatregelen ter bevordering en bescherming van de traditionele kennis, innovatie en praktijken van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, met inbegrip van traditionele agrarische, pastorale, bosbouw-, visserij-, veeteelt- en agro-ecologische systemen die van belang zijn voor het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit.

3. De staten voorkomen risico's van schending van de rechten van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn, die voortvloeien uit de ontwikkeling, de behandeling, het vervoer, het gebruik, de overdracht of de introductie van veranderde levende organismen.

Artikel 21

1. Boeren en andere mensen die in landelijke gebieden werken hebben het recht op veilig en schoon drinkwater en op sanitaire voorzieningen, die essentieel zijn om ten volle te kunnen genieten van het leven en van alle mensenrechten en menselijke waardigheid. Deze rechten omvatten watervoorzieningssystemen en sanitaire voorzieningen die van goede kwaliteit, betaalbaar en fysiek toegankelijk zijn, en die niet discriminerend en

aanvaardbaar zijn in culturele en gendertermen.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op water voor persoonlijk en huishoudelijk gebruik, landbouw, visserij en veeteelt en om andere middelen van bestaan die verband houden met water veilig te stellen, waarbij het behoud, herstel en duurzaam gebruik van water gegarandeerd moet worden. Ze hebben recht op een billijke toegang tot water en waterbeheersystemen, en op vrijwaring van willekeurige afsluitingen of besmetting van watervoorraden.

3. De staten eerbiedigen, beschermen en verzekeren de toegang tot water, met inbegrip van op gewoonte en gemeenschap gebaseerde waterbeheersystemen, op niet-discriminatoire wijze.

basis, en nemen maatregelen om betaalbaar water voor persoonlijk, huishoudelijk en productief gebruik, en verbeterde sanitaire voorzieningen te waarborgen, in het bijzonder voor plattelandsvrouwen en -meisjes, en personen die tot achtergestelde of gemarginaliseerde groepen behoren, zoals nomadische veehouders, arbeiders op plantages, alle migranten ongeacht hun migratiestatus, en personen die in onregelmatige of informele nederzettingen wonen. De staten bevorderen passende en betaalbare technologieën, waaronder irrigatietechnologie, technologieën voor het hergebruik van gezuiverd afvalwater, en voor wateropvang en -opslag.

4. De staten beschermen en herstellen met water verband houdende ecosystemen, met inbegrip van bergen, bossen, wetlands, rivieren, waterhoudende grondlagen en meren, tegen overmatig gebruik en verontreiniging door schadelijke stoffen, in het bijzonder door industrieel afvalwater en geconcentreerde mineralen en chemicaliën die leiden tot langzame en snelle vergiftiging.

5. De staten voorkomen dat derden afbreuk doen aan het recht op water van boeren en andere plattelandsbewoners. De staten geven voorrang aan water voor menselijke behoeften boven ander gebruik, en bevorderen het behoud, herstel en duurzaam gebruik ervan.

Artikel 22

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op sociale zekerheid, waaronder sociale verzekeringen.

2. De staten nemen, overeenkomstig hun nationale omstandigheden, passende maatregelen ter bevordering van het genot van het recht op sociale zekerheid van alle migrerende werknemers op het platteland.

3. De staten erkennen het recht van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn op sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en dienen, overeenkomstig de nationale omstandigheden, hun socialebeschermingsstelsels in te stellen of te handhaven, die de sociale basiswaarborgen omvatten. De garanties moeten er ten minste voor zorgen dat alle hulpbehoevenden gedurende hun hele leven toegang hebben tot essentiële gezondheidszorg en basisinkomenszekerheid, die tezamen de effectieve toegang waarborgen tot goederen en diensten die op nationaal niveau als noodzakelijk zijn gedefinieerd.

4. Basisgaranties voor sociale zekerheid moeten bij wet worden vastgelegd. Er moeten ook onpartijdige, transparante, doeltreffende, toegankelijke en betaalbare klachten- en beroepsprocedures worden vastgelegd. Er moeten systemen zijn om de naleving van de nationale wettelijke kaders te verbeteren.

Artikel 23

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op de hoogst haalbare standaard van lichamelijke en geestelijke gezondheid. Ze hebben ook recht op toegang, zonder enige discriminatie, tot alle sociale en gezondheidsdiensten.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om hun traditionele geneesmiddelen te gebruiken en te beschermen en om hun gezondheidspraktijken te behouden, inclusief toegang tot en behoud van hun planten, dieren en mineralen voor medicinaal gebruik.

3. De staten waarborgen op niet-discriminatoire grondslag de toegang tot gezondheidsvoorzieningen, -goederen en -diensten in plattelandsgebieden, in het bijzonder voor groepen in kwetsbare situaties, toegang tot essentiële geneesmiddelen, immunisatie tegen de belangrijkste infectieziekten, reproductieve gezondheid, informatie betreffende de belangrijkste gezondheidsproblemen die de gemeenschap treffen, met inbegrip van methoden om deze te voorkomen en te beheersen, gezondheidszorg voor moeder en kind, alsmede opleiding voor gezondheidspersoneel, met inbegrip van onderwijs over gezondheid en mensenrechten.

Artikel 24

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op

adequate huisvesting. Ze hebben het recht op een veilig thuis en een veilige gemeenschap waarin ze in vrede en waardigheid kunnen leven, en het recht op non-discriminatie in deze context.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op bescherming tegen gedwongen uitzetting uit hun huis, intimidatie en andere bedreigingen.

3. De staten mogen niet willekeurig of wederrechtelijk, tijdelijk of blijvend, boeren of andere mensen die op het platteland werken tegen hun wil uit de huizen of het land die zij bewonen verwijderen zonder te voorzien in of toegang te verschaffen tot passende vormen van wettelijke of andere bescherming. Wanneer uitzetting onvermijdelijk is, moet de staat voorzien in of zorgen voor een eerlijke en rechtvaardige compensatie voor alle materiële of andere verliezen.

Artikel 25

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben recht op een gepaste opleiding die aangepast is aan de specifieke agro-ecologische, socioculturele en economische omgeving waarin ze zich bevinden. Onderwerpen die aan bod moeten komen in opleidingsprogramma's zijn onder andere het verbeteren van de productiviteit, marketing en het vermogen om te gaan met plagen, ziekteverwekkers, systeemschokken, de effecten van chemicaliën, klimaatverandering en weersomstandigheden.

2. Alle kinderen van boeren en andere mensen die op het platteland werken, hebben recht op onderwijs in overeenstemming met hun cultuur en met alle rechten die zijn opgenomen in mensenrechteninstrumenten.

3. De staten stimuleren billijke en participatieve partnerschappen tussen boeren en wetenschappers, zoals veldscholen voor boeren, participatieve plantenveredeling en klinieken voor de gezondheid van planten en dieren, om adequater te kunnen reageren op de onmiddellijke en nieuwe uitdagingen waarmee boeren en andere mensen die op het platteland werken, worden geconfronteerd.

4. De staten investeren in het aanbieden van opleiding, marktinformatie en adviesdiensten op bedrijfsniveau.

Artikel 26

1. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om van hun eigen cultuur te genieten en om hun culturele ontwikkeling vrijelijk voort te zetten, zonder inmenging of enige vorm van discriminatie. Ze hebben ook het recht om hun traditionele en lokale kennis te behouden, uit te drukken, te controleren, te beschermen en te ontwikkelen, zoals levenswijzen, productiemethoden of technologie, of gewoonten en tradities. Niemand mag zich beroepen op culturele rechten om inbreuk te maken op de mensenrechten die gewaarborgd worden door het internationaal recht, noch om de reikwijdte ervan te beperken.

2. Boeren en andere mensen die op het platteland werken hebben het recht om individueel en/of collectief, in vereniging met anderen of als gemeenschap, hun lokale gewoonten, talen, cultuur, religies, literatuur en kunst tot uitdrukking te brengen, in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen.

3. De staten eerbiedigen en nemen maatregelen om de rechten van boeren en andere op het platteland werkende mensen met betrekking tot hun traditionele kennis te erkennen en te beschermen, en maken een einde aan discriminatie van de traditionele kennis, praktijken en technologieën van boeren en andere op het platteland werkende mensen.

Artikel 27

1. De gespecialiseerde organisaties, fondsen en programma's van het stelsel van de Verenigde Naties en andere intergouvernementele organisaties, met inbegrip van internationale en regionale financiële organisaties, zullen bijdragen tot de volledige verwezenlijking van deze Verklaring, onder meer door het mobiliseren van ontwikkelingshulp en -samenwerking. Manieren en middelen om de deelname van boeren en andere mensen die op het platteland werkzaam zijn aan kwesties die hen betreffen, te verzekeren, zullen worden overwogen.

2. De Verenigde Naties en haar gespecialiseerde organisaties, fondsen en programma's, en andere intergouvernementele organisaties, met inbegrip van internationale en regionale financiële organisaties, bevorderen de eerbiediging en de volledige toepassing van deze Verklaring, en zien toe op de doeltreffendheid ervan.

Artikel 28

1. Niets in deze Verklaring mag worden geïnterpreteerd als een vermindering, aantasting of tenietdoening van de rechten die boeren en andere mensen die op het platteland werken en inheemse volken nu hebben of in de toekomst kunnen verwerven.

2. De rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van allen zullen, zonder discriminatie van welke aard ook, worden geëerbiedigd bij de uitoefening van de rechten die in deze Verklaring zijn vermeld. De uitoefening van de rechten die in deze Verklaring zijn vermeld, is slechts onderworpen aan beperkingen die bij de wet zijn vastgesteld en die in overeenstemming zijn met internationale verplichtingen op het gebied van de mensenrechten. Dergelijke beperkingen mogen niet discriminerend zijn en moeten uitsluitend noodzakelijk zijn om de erkenning en eerbiediging van de rechten en vrijheden van anderen te waarborgen en om te voldoen aan de rechtvaardige en meest dwingende vereisten van een democratische samenleving.
